

**MINTAQAVIY TARAQQIYOTDA INNOVATSION FAOLIYATNI
QO'LLAB-QUVVATLOVCHI INVESTITSION MUHITNI YARATISH
TAMOYILLARI**

Qarshi davlat universiteti

Mustaqil tadqiqotchisi

Sattorov Shohruh

shohruhsattorov1994@gmail.com

Innovatsiyaga yo'naltirilgan investitsion salohiyatni aniqlash va baholash masalalari zamonaviy iqtisodiy siyosatda davlatning faol ishtirokini talab etuvchi ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, iqtisodiyotni hududiy rivojlantirish, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish va raqobatbardoshlikni oshirish sharoitida investitsion salohiyatni faqat moliyaviy resurslar bilan emas, balki innovatsion imkoniyatlar, ilmiy-texnologik infratuzilma va institutsional muhit bilan uyg'un holda baholash zarurati yuzaga kelmoqda. Mazkur yondashuv O'zbekiston Respublikasi tomonidan qabul qilingan qator strategik hujjatlar va hukumat qarorlarida o'z aksini topgan. Jumladan, **2017-2021 yillarga mo'ljallangan Harakatlar strategiyasida** iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish hamda innovatsion texnologiyalarni joriy etish investitsion siyosatning ustuvor yo'nalishlari sifatida belgilangan¹. Ushbu hujjatda investitsion salohiyatni baholashda hududlarning ishlab chiqarish, infratuzilma va ilmiy imkoniyatlarini hisobga olish zarurligi ta'kidlangan.

Keyingi bosqichda qabul qilingan **O'zbekiston Respublikasining Innovatsion rivojlanish strategiyasi** innovatsiyaga yo'naltirilgan investitsion

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017–2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.

salohiyatni aniqlashning yangi paradigmasini shakllantirdi². Mazkur strategiyada investitsiyalarni innovatsion loyihalarga yo'naltirish, ilmiy-tadqiqot faoliyatini moliyalashtirish hajmini oshirish hamda texnologiya transferi mexanizmlarini rivojlantirish asosiy mezonlar sifatida belgilandi. Bu esa investitsion salohiyatni baholashda an'anaviy kapital qo'yilmalar bilan bir qatorda innovatsion faollik ko'rsatkichlarini ham inobatga olish zarurligini ko'rsatadi.

Shuningdek, **2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida** innovatsiyaga yo'naltirilgan investitsion salohiyatni rivojlantirish davlat iqtisodiy siyosatining muhim tarkibiy qismi sifatida e'tirof etilgan³. Strategiyada hududiy investitsion salohiyatni baholashda raqamli texnologiyalar, startup loyihalar, innovatsion infratuzilma (texnoparklar, IT-parklar, innovatsion klasterlar) va inson kapitali sifat ko'rsatkichlariga alohida e'tibor qaratilgan. Bundan tashqari, Vazirlar Mahkamasining innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan qarorlarida investitsion salohiyatni aniqlash va baholashda **ilmiy-tadqiqot xarajatlari ulushi, yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqarish hajmi, xususiy sektorning innovatsion faolligi** kabi indikatorlardan foydalanish tavsiya etiladi⁴. Bu esa zamonaviy ilmiy yondashuvlarda investitsion salohiyatni ko'p mezonli va tizimli baholash zarurligini tasdiqlaydi. Umuman olganda, hukumat qarorlari va strategik dasturlar tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda innovatsiyaga yo'naltirilgan investitsion salohiyatni aniqlash va baholash yondashuvlari evolyutsion rivojlanib, oddiy resurslarga asoslangan baholashdan **innovatsion, institutsional va texnologik omillarni qamrab oluvchi kompleks tizimga** o'tmoqda. Bu holat mazkur

² O'zbekiston Respublikasining Innovatsion rivojlanish strategiyasi. <https://lex.uz/uz/docs/-6102462>

³ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. <https://www.lex.uz/ru/docs/-5841063?ONDATE2=10.02.2023&action=compare>

⁴ O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining innovatsion faoliyatni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlashga oid qarorlari. <https://lex.uz/docs/-6102462>

paragraf doirasida investitsion salohiyatni baholashning zamonaviy ilmiy metodologiyalarini qo'llash zarurligini ilmiy jihatdan asoslaydi. Investitsiya faoliyati o'z mohiyatiga ko'ra murakkab, ko'p bosqichli hamda ko'p qirrali iqtisodiy jarayon bo'lib, zamonaviy iqtisodiy fanlarda unga nisbatan yagona va universal nazariy yondashuv shakllanmagan. Mazkur holat investitsiya faoliyatining turli iqtisodiy tizimlar, rivojlanish bosqichlari va institutsional sharoitlarda turlicha namoyon bo'lishi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, ilmiy adabiyotlar tahlili investitsiya faoliyatini talqin etishda nisbatan barqaror shakllangan bir nechta konseptual yondashuvlarni ajratib ko'rsatish imkonini beradi.

Xususan, investitsiya faoliyatini talqin etishda keng qo'llanilayotgan **xarajat yondashuvi** investitsiyalarni ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, infratuzilmani rivojlantirish hamda inson kapitaliga yo'naltiriladigan xarajatlar tizimi sifatida baholaydi. Ushbu yondashuv investitsiyalarning moddiy-texnik bazani mustahkamlashdagi rolini ochib berishga xizmat qiladi, biroq investitsiyalarning uzoq muddatli innovatsion va institutsional ta'sirini to'liq qamrab olmaydi.

Resurs yondashuvi doirasida esa investitsiya faoliyati mavjud moddiy, moliyaviy va intellektual resurslarni muayyan strategik maqsadlarga yo'naltirish va safarbar etish jarayoni sifatida talqin qilinadi. Bu yondashuv investitsiya salohiyatini baholashda hududning resurs bazasi va ularning safarbarlik darajasini aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, resurs yondashuvi investitsiya jarayonining natijaviylik va samaradorlik jihatlarini ikkilamchi o'ringa surib qo'yishi mumkin.

Xulosa va takliflar: Investitsiya faoliyatiga oid **samaradorlik yondashuvi** esa investitsiyalarni strategik harakatlar tizimi sifatida ko'rib, asosiy e'tiborni foyda, mahsuldorlik va ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlikning maksimal darajada ta'minlanishiga qaratadi. Mazkur yondashuv zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda investitsiya qarorlarini baholashda muhim ahamiyat kasb etib,

investitsiyalarning nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va ekologik natijalarini ham inobatga olish zarurligini asoslaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati :

1. Abdullayev A.M. *Investitsion muhit va uning iqtisodiy rivojlanishdagi roli.* – Toshkent: Iqtisodiyot, 2018.
2. Yo'ldoshev N.Q. *Mintaqaviy iqtisodiyot va investitsion siyosat.* – Toshkent: Fan, 2019.
3. Xodiev B.Yu. *Milliy iqtisodiyot va investitsiyalar.* – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
4. Karimov U.S. *Investitsion jozibadorlikni baholash metodologiyasi.* – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
5. Karimov U.S. *Investitsion jozibadorlikni baholash metodologiyasi.* – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
6. O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonuni (2019-yil 25-dekabr, O'RQ–598).